

NOVÝ A MODERNÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM MEDIAMATIKA A KULTÚRNE DEDIČSTVO

Aktuálne premeny atraktívneho študijného programu pre I., II. a III. stupeň vysokoškolského vzdelávania na Katedre mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Fakulty humanitných vied Žilinskej univerzity v Žiline

Marián GRUPAČ - Matúš FORMANEK

Študijný program (ŠP) Mediamatika a kultúrne dedičstvo (MaKD) je minimálne v stredoeurópskom priestore jedinečný študijný program, ktorý inovatívnym spôsobom spája médiá, digitálne humanitné vedy a kultúrne dedičstvo ako interdisciplinárnu platformu vytvárajúcu predpoklad úspešnej zamestnanosti absolventov aj v tzv. povolaniach budúcnosti. Mnohé predmety v súvislosti s ich zbytočnou duplicitou sa v novej podobe programu zlúčili, alebo úplne vyradili, vznikli nové, samozrejme všetky predmety v rámci zadefinovania výučby sa aktualizovali a proces stále prebieha.

Profilizácia študijného programu

V novo kreovanom ŠP MaKD sa v rámci výučby a profilizácie vytvorili tri voliteľné trajektórie štúdiá, ktoré sú konzistentne nadväzujúce medzi bakalárskym i magisterským stupňom. Pri zápise na štúdium si študent volí jednu trajektóriu, ktorej prislúcha odpovedajúca množina povinne voliteľných predmetov. Ide o:

1. mediálno-manažérsku trajektóriu,
2. trajektóriu kultúrneho dedičstva,
3. trajektóriu digitálnych humanitných vied.

Trajektória mediálno-manažérska

Absolvent je systematicky pripravovaný na uplatnenie sa v profesionálnej praxi tak, aby disponoval vedomosťami a zručnosťami v oblasti tvorby a spravovania mediálnych obsahov rozličnej povahy v tradičnom aj digitálnom prostredí v štátnom, verejnom a súkromnom sektore. Disponuje praktickými zručnosťami, ako aj teoretickými vedomosťami z oblasti komunikácie, digitálnych médií, marketingu a reklamy, pričom sa akcentuje jeho nadštandardná vedomosť a skúsenosť s používaním jazyka v mediálnej produkcii. Je pripravený

vykonávať finálnu jazykovú kontrolu textu pred publikáciou v mediálnom priestore, pričom súčasne dokáže samostatne riešiť problémy, viesť iných pri riešení problémov a riešiť problémy v zložitých kontextoch. V oblasti mediálnej gramotnosti dokáže aj v zložitých kontextoch nadobúdať prístup a realizovať informovaný výber zo širokej škály mediálnych foriem a obsahov z rozdielnych kultúrnych a inštitucionálnych zdrojov, zároveň je schopný analyzovať a dôkladne preverovať používané zdroje informácií, rozumieť vplyvu médií,. Dokáže vyhodnocovať a prekonávať hrozby falošných správ, podvodov, hoaxov, konšpiračných teórií, radikalizácie a ohrozenia kyberbezpečnosti. Má kompetencie z oblasti komunikácie a korektného využívania štátneho jazyka a cudzieho jazyka (na úrovni B1) v rozličných komunikačných situáciách (tvorba textov, prezentácia obsahov, chápanie a interpretácia odborných textov, kritické myslenie). V oblasti digitálnej gramotnosti sa absolvent dokáže orientovať v problematike informačného prieskumu, posúdenia vhodnosti (relevancie) získaných dát a informácií, má kompetenciu vytvárať kvalitný digitálny obsah.

Trajektória kultúrneho dedičstva

Absolvent má vedomosti o teoretických princípoch v oblasti základných odborných činností v pamäťových inštitúciách, vedomosti o právnych predpisoch v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva vrátane autorského práva, z vedných disciplín participujúcich na činnosti pamäťových inštitúcií (základy z dejín, z dejín umenia a kultúry). Ovláda teoretické zásady odbornej evidencie zbierkových predmetov v pamäťových inštitúciách a spôsoby aplikácie digitálnych technológií pri odbornej správe zbierok kultúrneho dedičstva vrátane využívania digitálnych technológií a nových médií v oblasti prezentácie kultúrneho dedičstva. Ovláda postupy práce so špecializovaným softvérom na odbornú evidenciu zbierkových predmetov a zásady, metódy a postupy práce s databázami na úrovni zaznamenávania a vyhľadávania údajov. Využíva nadobudnuté odborné zručnosti predovšetkým v oblasti orientácie v právnych predpisoch súvisiacich so zbierkotvornými činnosťami pamäťových inštitúcií, pri vyhľadávaní, spracúvaní a využívaní informácií o predmetoch kultúrneho dedičstva prostredníctvom elektronických databáz. Vie zadefinovať a uvedomuje si podstatu a potrebu dlhodobej ochrany a prezentácie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva.

Trajektória digitálnych humanitných vied

Absolvent programu v špecializácii na digitálne humanitné vedy pokročilým spôsobom ovláda digitálne technológie na tvorbu a sprístupňovanie digitálnych objektov a rozumie aj ich technickej podstate a vlastnostiam. Vie v praxi využívať a aplikovať nástroje, ktorými IKT

obohacujú prístupy v humanitných a spoločenských vedách. Dokáže sledovať aktuálne trendy v danej oblasti a aplikovať tieto zmeny do praxe najmä v oblasti kultúry, ako i pri realizácii projektov vo sfére propagácie objektov kultúrneho dedičstva. Inovatívny formami dokáže prezentovať kultúrne projekty s využitím propagačných aktivít a to predovšetkým v digitálnych médiách. Pozná podstatu fungovania tradičných analógových i moderných digitálnych sieťových komunikačných médií a s nimi spojené tradičné a nové metódy spracovania, využívania, uchovávanía a sprístupňovania informácií. Dokáže analyzovať dáta a tiež používať softvérovú podporu pre komunikáciu, spracovanie, ako aj na tvorbu rôznorodých informačných obsahov v súvislosti s realizáciou a kvalifikovaným využívaním rôznych typov informačných služieb.

Uplatnenie absolventov v profesionálnej praxi

Študijný plán je odrazom aktuálnych a predpokladaných budúcich potrieb zamestnávateľov dotknutej oblasti. Pri tvorbe a aktualizácii ŠP MaKD sme vychádzali aj z Národnej sústavy povolání SR a usilovali sa profil absolventa/-tky ,v jednotlivých stupňoch štúdia napĺňať práve na základe požiadaviek uplatnenia v praxi. Študijný plán zohľadňuje i zozbierané pripomienky zamestnávateľov, odborníkov z praxe, ako aj študentov, ktoré doň boli priebežne zakomponované.

Ako progresívny a inovatívny krok pri formovaní novej podoby ŠP možno považovať i fakt, že ŠP MaKD pripravuje absolventov aj na povolania budúcnosti, ktoré aktuálne ešte nie je možné jasne definovať, ale predpokladáme, že to môžu byť povolania napríklad aj nasledovného typu: manažér digitálnych inovácií, recyklátor dátového odpadu, správca zariadení virtuálnej produkcie, tvorca mediálnych obsahov pre rozšírenú a virtuálnu realitu, digitálny pamätník (kurátor spomienok), digitálny archeológ, ekológ nových médií, dátový žurnalista, dizajnér médií, mediálny archeológ a podobne.

Pri samotnom zosúladovaní a úpravách študijného programu MaKD, ako aj pri kreovaní možných spôsobov uplatnenia našich absolventov v praxi sme spolupracovali s tzv. autoritami z praxe, teda s významnými, priamo zainteresovanými externými subjektmi, ktoré inovovaný študijný program zhodnotili ako celok, pričom vo svojom písomnom stanovisku reflektovali, aj mieru plnenia sektorovo-špecifických požiadaviek. Medzi autoritami z praxe, ktoré priamo hodnotili študijný program MaKD patrili súčasne:

- **Slovenský syndikát novinárov (SSN)** – uvedená autorita z praxe je previazaná so študijným programom predovšetkým s prihliadnutím na mediálno-manažérsku

trajektóriu štúdia. SSN bezprostredne a kvalifikovane korigovala smerovanie výučby a obsahovú náplň (aktualizáciu a nové trendy) študijného programu, predovšetkým s prihliadnutím na etické aspekty mediálnej tvorby, publicistiky a spravodajstva.

- **Pamiatkový úrad SR** – predstavuje autoritu z praxe, ktorá je úzko previazaná s trajektóriou štúdia orientovanou na kultúrne dedičstvo. Poskytla cenné a kompetentné odporúčania, ktoré študijný program usmerňovali v rámci uplatniteľnosti absolventov v odbornej profesionálnej sfére.
- **Štátny archív Žilina so sídlom v Bytči** – je autoritou z praxe, ktorá opäť súvisí so trajektóriou zameranou na kultúrne dedičstvo. Ako významná pamäťová inštitúcia významne a kompetentne prispela k skvalitneniu prípravy odborníkov v oblasti ich ďalšieho uplatnenia sa ihneď po absolvovaní štúdia. Zároveň poskytla cenné pracovisko, kde môžu študenti absolvovať prax, či stáž a získať tak osobné skúsenosti z uplatnenia teoretických vedomostí priamo v profesionálnej činnosti.

V prípade doktorandského stupňa štúdia bola k hodnoteniu, okrem troch vyššie spomenutých, prizvaná súběžne aj štvrtá autorita z praxe a to:

- **Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR)** – predstavuje autoritu priamo riadenú organizáciou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. CVTI SR plní funkciu národného informačného centra pre ministerstvo školstva, pre vedu, techniku, inovácie a funkciu špecializovanej vedeckej knižnice SR. Poslaním inštitúcie je podporovať rozvoj vedy, techniky a vzdelávania budovaním a prevádzkovaním informačných systémov pre výskum a vývoj; budovanie a správa knižničných a informačných fondov a poskytovanie knižnično-informačných služieb širokej odbornej verejnosti; metodická a analytická činnosť podporujúca riadenie a hodnotenie v oblasti výskumu, vývoja a vysokých škôl; príprava a realizácia projektov na podporu výskumu, vývoja a vzdelávania; popularizácia vedy a techniky v spoločnosti. CVTI SR je depozitnou knižnicou OECD, EBRD a WIPO a slúži ako centrum patentových informácií PATLIB. Všetky tieto aktivity priamo súvisia s obsahom študijného programu mediamatika a kultúrne dedičstvo.

Samotné uplatnenie absolventa v praxi však nie je výhradne len o získanom titule v danom ŠP. Individuálne uplatnenie je, samozrejme, determinované neustálym vzdelávaním sa, vytrvalou snahou a zlepšovanie svojich schopností a zručností, ktoré nikomu nezaručí ani „na podnose“ neposkytne žiadna škola na svete. Všetko to už závisí na každom študentovi

a študentke individuálne, ako sa postaví k svojmu vzdelaniu, k svojej profesionálnej kariére a teda k svojmu životu.

Profily budúcich absolventov ŠP MaKD

Profil absolventa je, pri každom stupni vzdelávania, jasne vyznačený a detailne popísaný vo verejne prístupnom opise študijného programu. Každý absolvent ovláda základ zo všetkých troch ponúkaných trajektórií, čo sa počas štúdia prejavuje v zastúpení povinných predmetov. Voľba príslušnej trajektórie ponúkla absolventovi, prostredníctvom povinne voliteľných predmetov, navyše ďalšie sady zručností a vedomostí v zmysle stanovenej špecializácie – o ktorých sme už písali na inom mieste predloženého článku.

- **Absolvent bakalárskeho stupňa** štúdia je pripravovaný pre oblasť mediálneho, kultúrneho sektora a sektor kreatívneho priemyslu. Absolvent dokáže informovať a prezentovať aj otázky, témy, riešenia súvisiace s podporou ochrany a propagácie kultúrneho dedičstva (histórie všeobecne). Ovláda základné princípy zachovávanania a sprístupňovania národného, hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva, je schopný podieľať sa na rozvoji fondových inštitúcií a ich prezentácii. Rozumie obsahu, cieľom mediálnej a marketingovej komunikácie, a to aj v modernom digitálnom priestore, pričom využíva vedomosti z oblasti fungovania digitálnych technológií v súlade s aktuálnymi trendmi a potrebami v kontexte synergie kultúry a digitálnej agendy. Je súčasťou kreatívneho a ekonomického potenciálu krajiny/regiónu a jedným z aktérov posilňovania otvorenosti a zvyšovania atraktivity krajiny či jej jednotlivých regiónov. Absolvent pozná náhľady na možné trajektórie vývoja v predmetnej oblasti v súlade s možnými interdisciplinárnymi prístupmi a dokáže sa samostatne orientovať v oblasti moderných trendov súvisiacich s multimediálnymi prvkami, ktoré vie inovatívnym spôsobom aplikovať v kontexte širších väzieb vizuálnej komunikácie, taktiež dokáže v rámci tímu aktívne spolupracovať aj s inými tvorcami digitálneho obsahu, ako aj s členmi kreatívnych tímov pri zabezpečení používateľsky prístupnej forme prezentovania informácií (práca v mediálnych, marketingových, kultúrnych a pamäťových inštitúciách). V rámci sociálnych kompetencií dokáže podnietiť tímovú prácu a zapájať do nej ďalšie osoby. Dokáže na pokročilej úrovni a v zložitých kontextoch rozumieť sociálnemu, ekonomickému, historickému a politickému kontextu, v ktorom informácie vznikajú. V širšom kontexte uvedených zručností, vedomostí a

kompetencií disponuje vedomosťami z oblasti fungovania IKT a príslušných aktuálnych trendov.

- **Absolvent magisterského stupňa** štúdia je pripravovaný ako riadiaci pracovník pre oblasť mediálneho, kultúrneho sektora a sektora kreatívneho priemyslu. Rozumie obsahu a cieľom mediálnej a marketingovej komunikácie, a to aj v modernom digitálnom priestore, disponuje nadštandardnou vedomosťou a skúsenosťou z oblasti tvorby a spravovania informačných, mediálnych obsahov rozličnej povahy v digitálnom prostredí v štátnom, verejnom a súkromnom sektore. Má vedomosti z teórie médií, marketingu, ekonómie, práva, manažmentu a praktické skúsenosti s kreatívnou tvorbou a realizáciou obsahov (textových, vizuálnych, digitálnych). Má hlboké vedomosti o princípoch riadenia odborných činností v mediálnych, kultúrnych a pamäťových informačných inštitúciách aj v kontexte ich budúcej digitálnej transformácie, platnej legislatívy a projektového riadenia. Rozumie významu marketingu v riadení organizácií v trhovom konkurenčnom prostredí a ovláda princípy využitia nástrojov marketingového riadenia v organizácii. Dokáže koordinovať tímovú spoluprácu, viesť kolektív, riadiť prípravu podujatí. Ovláda oblasť komunikácie a korektného využívania štátneho (aj cudzieho) jazyka v rozličných komunikačných situáciách (tvorba textov, prezentácia obsahov, chápanie a interpretácia odborných textov, kritické myslenie). Je schopný koordinovať a manažovať rôzne typy kultúrnych organizácií.

- **Absolvent doktorandského stupňa** štúdia je pripravovaný pre oblasť základného a aplikovaného výskumu v sektore médií, kultúry, kreatívneho priemyslu alebo v akademickom sektore. Študijný plán doktorandského štúdia je odrazom aktuálnych a predpokladaných budúcich potrieb vyššie uvedených sektorov, zamestnávateľov v dotknutej oblasti, pričom získané vedomosti, zručnosti a kompetencie odrážajú stav aktuálneho poznania v oblasti metodológie odboru a sú základom pre inovácie a originalitu v praxi, vývoji a výskume. Absolvent rozumie obsahu a cieľom mediálnej a marketingovej komunikácie v prepojení na oblasť kultúrneho dedičstva a kreatívneho priemyslu, a to aj v modernom digitálnom priestore. Disponuje nadštandardnou vedomosťou a skúsenosťou z oblasti analýzy, projektovania a spravovania informačných, mediálnych obsahov rozličnej povahy v digitálnom prostredí v štátnom, verejnom a súkromnom sektore. V zmysle európskej stratégie pre kultúru a v rámci posilňovania národnej i európskej identity dokáže informovať a prezentovať témy, analýzy a riešenia súvisiace s podporou ochrany a propagácie kultúrneho dedičstva. Má hlboké vedomosti o princípoch riadenia odborných činností v mediálnych, kultúrnych a pamäťových informačných inštitúciách aj v kontexte ich budúcej digitálnej transformácie, platnej legislatívy a projektového riadenia. Profil absolventa umožňuje flexibilitné prispôsobenie sa absolventa

dynamicky sa meniacim očakávaniam a potrebám relevantných sektorov (aj s akcentom na tzv. povolania budúcnosti), ako aj akademickému prostrediu.

Všetci zamestnanci KMKD zainteresovaní na tvorbe aktualizovanej podobe ŠP MaKD veria, že bude atraktívnejší, profesionálnejší ako predošlý, pretože priamo reflektuje požiadavky doby, profesionálneho trhu, rozvoja využívania moderných technológií a v nie poslednom rade sa konkrétne a intenzívne zameriava na plynulé, úspešné a progresívne uplatnenie sa našich absolventov v profesionálnej praxi.